
323
COLECȚIA „POVESTIRI
ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE”

323

MIRCEA CÂRLOANȚĂ

• NETERMINATA
• FURNICARUL

GRIGORE DAVIDESCU

Lagua

✻ ✻ ✻ ✻

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Desen interior: GHEORGHE SĂSĂRMAN
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

MIRCEA CÂRLOANȚĂ

Mircea Cârloanță este ziarist militar. A publicat, în volum, pamflete pe teme internaționale, anecdote ostășești, adagii. În colecția noastră (numerele 44, 45 și 46) a semnat, împreună cu D. Szillágyi, romanul „Duelul mut". În prezent pregătește o nuvelă intitulată „Soldații mor după război".

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIV
1 mai 1968

MIRCEA CÂRLOANȚĂ

NETERMINATA

Nu, n-am să povestesc despre muzică. Sînt pilot vechi. Am făcut în deceniul al patrulea raiduri cu Romeo Popescu și cu Traian Burduloiu. Am luptat în Corpul aerian român pe frontul din Ungaria și Cehoslovacia pînă în ultima zi a războiului. Am trecut apoi printre primii pe avioanele cu reacție. Pot să spun că am trăit toate vîrstele aviației, de la copilăria ei pînă la maturitate. Țin minte că în 1932, zburînd pe deasupra lacurilor finlandeze, am pierdut direcția. Izbucnise o furtună blestemată. În timpurile acelea pilotul își conducea avionul cam cum se conduce un cal. Cu frîul și cu dii, boală! Abia cînd am văzut pe fereastră linia țărmului, am putut reveni la itinerar.

Lucram, desigur, cu busola și cu harta, dar ce vedeam cu ochii era mai sigur. Și numeam asta, cu multă mîndrie, cu toată convingerea, navigație aeriană.

Astăzi am la bord o mie de aparate care mă servesc cu supunere, se grăbesc să mă informeze despre altitudine și direcție, și poziție, și starea vremii, și despre orice altceva îmi dorește inima. Dacă vreau pot să întreb aeroportul cel mai apropiat care-i scorul la pauză în meciul dintre Farul și Rapid. Pot să aud vocea nevestii. Nici nu mai vorbesc de indicațiile precise din momentul aterizării. Conducătorul de zbor aproape că mă ia de mînă, încă din stratosferă, și mă poartă lin, cu gesturi sigure, pînă la „scara" aerogării. Aparatele îmi semnalizează nu numai munții și dealurile, dar și o pasăre și poate chiar un fluture care-mi trece pe dinainte. E cu totul altceva decît în raidul meu din 1932!

Și totuși am pățit una, în ciuda stației radio ultraperfecționate și a radiolocatorului de cel mai nou tip, ba chiar din pricina lor, de n-am să uit cîte zile voi trăi.

Făceam cursa obișnuită între Galați și Baia Mare, pe noua rută, introdusă în acest an. Era o zi minunată. Desigur, zborul meu era orb, după indicațiile aparatelor. Dar nu mă puteam reține, din cînd în cînd, să admir panorama norilor și a munților. Trecusem creasta principală a Carpaților Răsăriteni și, după toate datele, aveam să ies în scurt timp deasupra văii de sus a Mureșului. Așa știam eu. Dar avioanele moderne nu se conduc numai după păreri și nici numai după simțuri. Părerile și simțurile uneori înșală. Zborul se face de regulă după indicațiile aparatelor și după comenzile primite de la sol.

Și cum ziceam, mi-am făcut socoteala că în două sau trei minute voi fi deasupra cursului superior al Mureșului. Vremea continua să fie splendidă, dar am ajuns deasupra unui vălătuc de nori albi, ușori și gingași ca spuma. Din cauza lor nu vedeam nimic dedesubt. Aici s-a petrecut ceva straniu. În cască au izbucnit pîrîi-

turi şi ţiuituri, iar apoi s-a făcut tăcere. Cîteva clipe am crezut că s-a defectat staţia. Dar nu, ea funcţiona. Mi-a răsunat în ureche ordinul să cobor. Pe ecranul televiziunii de bord mi-a apărut pista. Am şovăit o secundă. Ba nu, o fracţiune de secundă. Apoi, cu toată hotărîrea pe care mi-o dădea îndelungata mea experienţă, mi-am învins ezitarea. Am deconectat pilotul automat şi am început manevrele de coborîre.

Am făcut o largă buclă, ca să reduc din înălţime, şi eram gata să vin spre pistă. În clipa cînd mă găseam la mai puţin de o sută de metri de sol, gata să mă aştern pe panglica de beton, un curent a dat la o parte perdeaua de nori şi am zărit terenul de sub mine. Mi s-a tăiat respiraţia. Am tras disperat de manşă.

Făceam manevrele smucit. Aparatul a cabrat şi a urcat vuind. Am privit în jos. Deşi primejdia trecuse, am simţit un fior rece în şira spinării. Sub aripile avionului era o învălmăşeală îngrozitoare de rîpe şi stînci, pe care se căţărau ici-colo pîlcuri de brazi. Pe direcţia de zbor era o vale invadată de pădure deasă. Valea se înfunda cam la un kilometru mai departe, într-un perete împodobit cu nenumăraţi colţi de stîncă ascuţiţi, de forme ciudate şi pitoreşti. Creasta din dreapta, foarte zimţată, era din piatră goală, arsă. Semăna cu munţii din Lună. Nu-mi lipsiseră decît două secunde ca să-i fac cunoştinţă de aproape. M-aş fi prefăcut în ţăndări, cu avion şi cu pasageri cu tot. Pe asemenea teren aterizarea era imposibilă. Imposibilă, cred, chiar pentru aparatele cu decolare şi aterizare verticală. Nu se vedea nici măcar un metru pătrat de suprafaţă netedă şi perfect orizontală. Pe lîngă ce accident jalnic trecusem ! Un pilot vechi şi experimentat ca mine să cadă în aşa hal pradă halucinaţiei. Mai mare ruşinea !

În timp ce-mi reveneam din buimăceală, m-a împuns un gînd :

— Şi dacă n-a fost halucinaţie ?

Cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît mă convingeam că nu putuse fi vorba de un moment de nebunie. Îmi răsuna încă în auz comanda. Limpede şi precisă.

— Dar de la cine era ?

Gîndurile mi se învălmăşeau.

— O mînă criminală ?

Bănuiam că e ceva necurat la mijloc şi de aceea am sesizat forurile în drept. Mai întîi, după ce am fost ascultat cu atenţie şi amabilitate, am fost sfătuit să consult medicul. Dar la insistenţele mele s-a hotărît totuşi o cercetare la faţa locului. Bineînţeles, urmam să servesc drept călăuză. Am plecat chiar a doua zi la Praid şi de acolo în Munţii Gurghiului.

Mai fusesem cîndva în locurile acelea. Mi se pare că era prin vara lui 1952, cînd mi-am făcut concediul la Tuşnad. Ştiam că e o regiune cu peisaje frumoase, dar puţin bătută de turişti. În şcoală învăţasem că Harghita şi Gurghiul sînt vulcani la pensie. Cînd ziceam Gurghiu, în închipuire îmi răsărea totuşi imaginea unor torente de pucioasă topită. Dar cine zice Gurghiu, zice lemn. Masivul poartă o bogată haină de păduri şi e forfecat în lung şi în lat de liniile înguste ale decovilurilor. La toate marile încrucişări de văi întîlneşti cantoane forestiere şi peste tot pădurea răsună de scrîşnetul joagărelor, de bufniturile topoarelor, îndemnurile tăietorilor care îşi unesc eforturile ca să urnească un buştean gros. Aşa

îmi rămăsese în imaginaţie acest masiv, de atunci, din scurta excursie făcută în 1952.

Acum descopeream că muntele s-a populat şi mai mult. Apăruseră aşezări noi, cochete, moderne. Am întîlnit într-un loc, într-o vale depărtată şi pe care aş fi crezut-o pustie, un pîlc de case în jurul unui Magazin universal. Încăperi mari, luminate cu neon. Pe uşa clubului un afiş anunţa filmul „S-a furat o bombă".

Am rămas acolo peste noapte, la camera de oaspeţi, şi am studiat drumul spre ţel. Trebuia să înaintăm spre nord-est. Localnicii ne-au informat că pantele ce urcă spre coasta Şumuleului sînt abrupte şi cu accesul anevoios. A doua zi am constatat-o şi noi. Şumuleul descrie conturul fostului crater vulcanic şi nu e de loc primitor. Mai ales zona care ne interesa, aceea a izvoarelor pîrîului văii Loc, e acoperită cu desiş greu de pătruns. Urcuşu-i pieptiş.

Urmînd firul albiei unui torent secat, am ajuns aproape de creastă. Eram zgîriat de crengile încîlcite ale desişului, obosit, frînt. Nu mă mai urmărea senzaţia că sînt în ţinut locuit. Aş fi putut jura că umblam prin locuri necălcate încă de om. Şi asta la o oră depărtare de magazinul universal şi de sala unde rula filmul lui Gopo.

Trebuia să trec o porţiune dificilă, să mă caţăr cîţiva metri pe un perete de stîncă. Am străbătut încet locul şi am ajuns într-un fel de loggia. Aici mă aşteptau surprize. În faţa ochilor mei se deschidea o privelişte fantastică. Părea că un cutremur, dintre acele ce au bîntuit pămîntul în zilele preistoriei, făcuse să se năruie o pădure de coloane şi statui uriaşe. Trunchiurile lor, unele zvelte şi fin cizelate, altele masive şi grosolan cioplite, zăceau într-o dezordine de nedescris. Starea lor trăda şocul violent ce le făcuse să se prăbuşească. O singură coloană rămăsese verticală. Una mai scundă, cenuşie şi cioplită în muchii drepte, longitudinale. Scăpase ca prin minune şi străjuia la însăşi marginea haoticei îngrămădiri. Dincolo de ea începea prăpastia, care nu era altceva decît originea văii pe care o zărisem din avion şi în care era cît pe ce să aterizez cu cîteva zile în urmă.

Am coborît peretele neted ce mă despărţea de terasă. Trebuia să ajung neapărat la coloana aceea. Nu ştiu de ce, mă atrăgea.

Pe muchia dinspre prăpastie, avea încrustat un şir de cristale roşii, fiecare de mărimea alunei. Era un sistem de treizeci şi două de pietre aşezate în grupuri liniare de cîte opt. Nu toate mai erau la locul lor. Şase dintre ele lipseau. Se vedeau adînciturile din care se desprinseseră (sau fuseseră desprinse ?). Le-am căutat pe jos, împrejur, am coborît şi în prăpastie pînă la primele praguri, dar zadarnic.

Ce a urmat după aceasta prezintă prea puţin interes. Şi chiar dacă cineva va avea dorinţa să afle mai multe, ar fi dezamăgit. Se ştie numai că acele cristale constituiau un sistem cibernetic în care fusese introdus un anumit program. Nici pînă în ziua de astăzi specialiştii nu au dezvăluit altceva. Nu se ştie cine a fost cel care a construit ciudatul templu de coloane, cine a împodobit obeliscul cel scund cu cristale, cum s-a năruit edificiul, cine a ridicat la loc tocmai coloana cu instalaţia de semnalizare... Au trecut pe acolo atlanţii, sau poate marţienii ? A răspunde la întrebare ar însemna să mă lansez în speculaţii, lucru de la care mă abţin. V-am povestit ceea ce mi s-a întîmplat şi atît. Nu ştiu să înfloresc întîmplările, nu ştiu să mă exprim frumos. Sînt om al faptelor, iar nu al vorbelor. De aceea prefer să las povestea neterminată.

FURNICARUL

Prietenul meu Nae Gh. Ion e specialist în calculatoare electronice. A și construit cîteva tipuri, despre care presa a vorbit mult la timpul său. E un om serios, stimat de confrați, dar are o meteahnă. Cineva i-a spus că are voce și de atunci și-a pierdut liniștea. Fiindcă niciodată n-a îndrăznit să cînte în public, se simte un nerealizat. De la o vreme s-a făcut și invidios. Cînd îl aude cîntînd pe Aurelian Andreescu pălește. E un sentiment la urma urmei meschin, fiindcă nu vizează vocea rivalului, care nu-i pasibilă de invidie, ci succesul aceluia.

Sîntem prieteni încă din liceu și de aceea, ori de cîte ori ne întîlnim (în ultima vreme s-a întîmplat cam rar), e tare bucuros. Știe că am să-l ascult cu răbdare. Iar eu îl încurajez să se destăinuie, fiindcă știu că n-are curaj s-o facă cu alții. Sărmanul e conștient că mulți rîd de el, cum rîdeau contemporanii de mantaua albă a lui Heliade Rădulescu. Oamenii acuză ridicolul chiar și în ce ai tu mai sfînt.

Zilele trecute ne-am întîlnit, dar amicul nu a reluat vechea arie. M-am mirat. Imediat am bănuit că i s-a întîmplat ceva nemaipomenit. Ghicisem. Era în concediu și abia descinsese din Munții Maramureșului, unde, zicea, a făcut o descoperire.

Cunosc destul de bine locurile acelea. I-am putut urmări deci în cunoștință de cauză povestirea. Și am ascultat-o mai întîi amuzat, apoi interesat, iar în cele din urmă fascinat.

Mi-a spus că pleca în fiecare dimineață din hotelul Borșa și-și căuta refugiu sus, pe muntele Fîntîna. Acolo, departe de zgomot și de lume, cînta. Da concerte între pămînt și cer.

Cuvintele lui îmi rechemau în amintire o priveliște de vis. Și eu îmi căutasem cîndva refugiu pentru meditație pe același vîrf primitor. Instalat acolo, sus, pe creastă, contemplam întreaga vale de la nord de Munții Rodnei, din Prislop pînă în masivul Țibleș. În dreapta, înfipt în orizont, stă Pietrosul. Colțuros și posomorît. L-am văzut întîia oară într-o ilustrată, fotografiat iarna. Acoperit cu zăpadă, deși distant, mi s-a părut drăguț. Privit cu ochii, îl găseam mai puțin amabil. M-am hotărît să-l evit deocamdată. Drept în fața mea era muntele Buza Dealului. Un deal acoperit cu petice de pădure, blajin, util. Pe versantul dimpotrivă, ascuns vederii mele, era cabana Puzdrele. Intenționam s-o vizitez. În stînga aveam Prislopul. Nu e munte înalt, dar cu prestigiu. Peste el a trecut cîndva Bogdan Vodă. În spatele meu aveam muntele Cearcănul, cu vîrful stîncos, vînăt, după cum îl și recomanda numele.

Impresiile lui Nae se suprapuneau cu ale mele. Am devenit și mai atent la povestirea lui.

Timp de trei sau patru zile Nae a dat concerte în fața acestui public spectator supradimensionat. Apoi s-a petrecut ceva care l-a făcut pe artist să-și cedeze locul omului de știință. Odihnindu-se la soare în poienița cea mai retrasă, pe care tocmai o descoperise, i-a atras atenția o furnică roșie gigantică, împodobită cu o picătură de rouă ce-i sclipea orbitor în creștet. A alergat după ea ca s-o vadă mai de aproape, dar insecta avea o viteză de proiectil. N-a

putut-o ajunge. A remarcat numai că avea mişcări ciudate, că ţinea capul înălţat şi că s-a făcut nevăzută într-un orificiu cu forme regulate dintr-un imens bloc de granit. Blocul, un paralelipiped, era dezvelit numai în parte ; baza îi era în pămînt şi făcea probabil corp comun cu muntele. Nae a stat mult timp la pîndă şi a văzut ieşind şi intrînd în urdiniş puzderie de furnici roşii mărunte. Aceea care părea a fi regina furnicarului nu s-a mai arătat nici în ziua aceea şi nici în zilele următoare.

La anumite ore, cînd era soare, dar nu dogorea prea tare, furnicile formau un lanţ dublu — dus şi întors — pînă la un brad înalt din apropiere. Altădată întindeau banda transportoare vie pînă la o groapă plină de nisip. Munceau cu hărnicie, apoi se retrăgeau disciplinate în fortăreaţa lor de piatră.

Cîteva zile la rînd Nae şi-a sistat recitalurile. Fie că se săturase de mica lui tragedie muzicală şi căuta o preocupare, indiferent de natura ei, de care să se agaţe, fie din oricare alt motiv, el a făcut pasiune pentru viaţa furnicarului. A încercat să-şi ajute micile protejate, afînîndu-le cariera de nisip. Dar lucrătoarele au simţit intervenţia şi s-au retras grăbite. În altă zi a adus zahăr şi l-a presărat pe pajişte. Ofranda a fost refuzată categoric.

— Ce vanitoase sînt ! Îmi seamănă mie, săracele.

Între timp s-a întîmplat un eveniment muzical. La radio era programat Nicolae Herlea. Amicul meu Nae a urcat din nou în poieniţă, înarmat de astă dată cu un mic receptor cu tranzistori.

Concertul a fost magnific, ca de obicei cînd se produce Herlea, dar spre sfîrşit emisiunea a fost perturbată. Cum se întîmplă în asemenea ocazii, Nae a dat întîi vina pe directivitatea aparatului. L-a învîrtit spre toate punctele cardinale, dar n-a putut obţine claritatea. Atunci s-a grăbit să învinuiască bateria. Dar bateria era nouă, pusă în aceeaşi dimineaţă, special în cinstea evenimentului. Nu se putea să se fi descărcat brusc. Disperat că pierde aria lui Figaro, se pregătea să desfacă aparatul. A renunţat însă imediat şi a devenit atent la zgomotul perturbator. Urechea lui muzicală, sensibilă la combinaţiile fonice fine, a distins o anumită periodicitate a sunetelor parazite. Nu era o hîrîială produsă de proasta funcţionare a receptorului. O emisiune misterioasă se suprapunea celei a postului de radio.

A ascultat încordat. Era într-adevăr, în mod evident, un şirag de impulsuri.

— Ti-ti-ti-ti-ti... Pauză. Şi iar : ti... Pauză.

Semnalele nu se succedau la acelaşi interval unul după altul. Mai întîi era un grup de cinci impulsuri, apoi pauză, apoi un singur impuls, iarăşi pauză, două impulsuri, pauză, cinci impulsuri şi iar de la capăt. Sugera un mesaj. Dar care era cheia ? Ce cod folosea transmiţătorul ? Cînd i-a fulgerat prin minte cuvîntul cod, Nae a avut o revelaţie. Cum de nu-şi dăduse seama din prima clipă ? Era limpede ca lumina zilei. Semnalele se constituiau în trei grupe. Le-a urmărit cu ochii pe cronometru. Întocmai ! Erau trei grupe de impulsuri. Iar fiecare grupă se compunea nu numai din impulsuri, ci dintr-un amestec de impulsuri şi de pauze. A hotărît că mesajul e scris în cod binar, cod ale cărui semne sînt unu şi zero. Nae s-a precipitat să noteze :

0110000
0011111
0000100...

— Ai să vezi că m-am cam grăbit. Pentru moment explicaţia ce o găsisem mă satisfăcea. Fiecare grup putea însemna un cuvînt, o noţiune, sau o poveste întreagă. Putea însemna însă şi pur şi simplu un sunet, o literă. Dar în ce alfabet?

— Deci nu era codul binar...

— Nu era, dar ai puţină răbdare.

Nu prea aveam răbdare. Totuşi trebuia să mă resemnez şi să ascult mai departe povestirea. Emisiunea a încetat. Herlea putea fi ascultat acum în condiţii de acustică optimă. Dar melomanul nu mai avea urechi pentru muzică. S-a învîrtit în toată poieniţa, doar-doar se va repeta întîmplarea. Nu s-a mai repetat. Cel puţin în dimineaţa aceea nu. În zilele următoare, el a mai prins emisia de cîteva ori. I-a fost foarte uşor să stabilească sursa. Nu era nevoie de prea multe calcule goniometrice. Emiţătorul era în furnicar.

— Ei, şi ai descifrat mesajul?

Nae mi-a făcut un semn liniştitor.

— Ţi-am spus să ai răbdare. Ajung şi la asta.

N-aveam încotro. Mi-a povestit mai departe că a capturat cîteva furnici lucrătoare şi le-a adus cu el la Bucureşti şi le-a dat la un laborator.

— Să te văd ce spui cînd ai să afli că nu sînt furnici!

L-am privit neîncrezător.

— Dar ce sînt? Critici muzicali, ostili ţie, travestiţi în furnici?

— Lasă glumele proaste. Zece critici cu diplomă nu au la un loc minte cît o furnică. Ştii ce sînt furnicile găsite de mine? Ei bine, află că nu sînt insecte. Nu se hrănesc, nu depun ouă, nu se înmulţesc şi, desigur, nici nu mor. Nu încetează decît dacă le dai cu ceva în cap. Fiindcă nu sînt nimic altceva decît nişte aparate construite din siliciu. Da, da, ce te miri! Sînt sisteme cibernetice, instalate acolo de cineva, nu se ştie cînd, şi apoi uitate în post. De zece mii de ani, de o sută de mii de ani, sau cine ştie, mai demult, din bezna timpului, recoltează răşină, o prelucrează, fabrică electreţi, întreţin şi deservesc staţia de emisie. La intervalele stabilite, în concordanţă cu starea electrică a atmosferei, pe care se pare că o cunosc perfect, fără să consulte opinia lui Buşlega, lansează, poate fără adresă, mesajul ce li s-a încredinţat:

0110000
0011111
0000100...

şi o să tot continue aşa, în vecii vecilor.

— Stai, stai un pic. Întîi explică-mi ce sînt electreţii.

— A, scuză-mă. Uitasem că nu eşti la curent cu noutăţile tehnice. E o noutate cam veche. Mai ales la furnici. Dar şi tehnica umană o cunoaşte de cîteva decenii. Sînt materiale izolante capabile să păstreze timp îndelungat starea de electrizare.

— Acumulatori?

— Nu, nu sînt acumulatori. Dacă e să facem analogii, atunci trebuie să ne amintim de magneţi. Aşa cum fierul, odată magnetizat, persistă în această stare, electretul păstrează sarcina electrică, ne-

gativă la un pol, pozitivă la celălalt pol și servește ca sursă de energie. Se confecționează din ceramică, din sulf, dar mai ales din rășina unui palmier, cunoscută sub numele de ceară de Carnauba. Furnicile mele folosesc foarte bine și rășina de brad.

— Din rășină fac electreți. Dar din nisip?

— Drept să-ți spun, nu știu. Probabil le trebuie siliciul sau mica. Folosesc cristalele de siliciu în loc de rubin pentru instalația lor de laser. Regina furnicilor, ți-am spus de ea, cea cu picătura de rouă pe cap, bănuiesc că e un aparat laser sau așa ceva.

— Tot nu mi-ai spus dacă ai descifrat mesajul.

— Am ajuns și la asta. Nu e un mesaj propriu-zis. De-a lungul timpului, probabil, furnicarul a avut micile lui drame. Calamități naturale și așa mai departe. A suferit pierderi. Textul mesajului a fost amputat. Am uitat să-ți spun: de fapt sînt mai multe fragmente. Ți-am citat doar unul. Dar asta n-are prea mare importanță pentru tine. Stația a rămas totuși în activitate și transmite fragmentele pe care le-a conservat. Ți-am amintit cele trei grupuri de impulsuri și pauze.

— În cod binar...

— Nu, nu. Era un mesaj din sunete și imagini codificate după un sistem ce seamănă cu codul binar. Seamănă uluitor, dar nu e. Cum să-ți explic? Sînt semne vizuale și sonore transformate în impulsuri electrice.

— Și cum ai descoperit secretul?

— O, povestea e foarte complicată și nu cred că te-ar interesa amănuntele. E deajuns dacă am să-ți spun că mesajul, ciuntit cum a rămas, era însoțit și de un fel de glosar, sau vocabular, sau cheie, nu știu cum să-ți spun... Da, cred că e mai potrivit să-i spun glosar. Bineînțeles, și acela foarte trunchiat. Un capăt de fir... De ajuns însă ca, folosind cele cîteva simboluri, să putem descifra ceva din text.

— Și ce spune textul?

— Cele trei grupe de care ți-am pomenit sînt, sau par a fi, trei litere: P-E-R.

— Și ce înseamnă P-E-R?

— Dragul meu, îmi ceri prea mult. E greu de spus. Foarte, foarte greu. Bineînțeles, eu am teoria mea. Unii sînt de acord cu ea, alții nu. Mulți nu sînt de acord.

— Spune-mi-o. Eu sînt de acord cu ea, anticipat.

— Mulțumesc. N-ai să te superi dacă am să constat că aprobarea ta n-o să-i prea impresioneze pe specialiști. Dar să-ți satisfac dorința. Părerea mea, dacă te interesează și ai răbdare s-o asculți, este că pe teritoriul pe care s-a născut poporul nostru, pe la mijlocul mileniului întîi, au trăit strămoși de-ai noștri, din aceeași seminție, cu mult înaintea dacilor. Iar civilizația lor, care a pierit dintr-un motiv sau altul, nu era mai prejos de civilizația lumii moderne de azi. Inclusiv în materie de cibernetică, electronică și celelalte. Nu te-ai întrebat și tu, vreodată, cum se face că omului i-au trebuit ca să parcurgă bezna preistoriei cîteva sute de mii de ani, iar istoria, vremea civilizației, de la confecționarea primei roți pînă la cucerirea Lunii, n-a cerut decît vreo cinci mii de ani! Nu te-a intrigat faptul? Să zicem că nu ți s-a părut lucru curios. Dar vestigiile care trădează că oamenii din vechime cunoscuseră lucruri pe care noi le-am

aflat recent nu te pun pe gînduri ? Ce înseamnă desenele preistorice care înfățișează oameni cu capetele acoperite de baloane de sticlă ? La acea dată nu fusese inventată nici cămașa, dar mi-te costumul de scafandru cosmic ! De unde cunoștea autorul străvechii hărți a amiralului turc Piri Reis conturul Antarctidei și faptul că sub calota de gheață se ascunde nu o singură insulă mare, ci mai multe ? Fragmentarea continentului antarctic nu apare de altfel nici pe hărțile tipărite astăzi ! Sau : de unde au aflat constructorii piramidei lui Keops diametrul polar al Pămîntului ca să deducă din el unitatea lor de măsură ? În vremea aceea se credea că Pămîntul e plat ! Pot fi toate acestea pur și simplu coincidențe ? Și acestea și încă multe altele asemenea ! Să zicem că da. Dar tot atît de posibil este să nu fie coincidențe. Iar eu înclin spre a doua ipoteză. Cînd au mijit zorile istoriei, omenirea păstra încă amintirea vagă, fragmentară, denaturată chiar, a unor timpuri mai bune. Și acum altă întrebare : să fi fost o civilizație evoluată pe pămîntul strămoșilor noștri ? Sînt motive puternice să afirm acest lucru. Orice mi s-ar spune, acest P-E-R îmi dă convingerea că va trebui să ne revizuim curînd modul de a vedea istoria veche a populației de pe pămîntul dac. Asta e părerea mea și nimeni nu mi-o poate clinti !

— Și ce înseamnă P-E-R ?

— Cele trei litere formează un singur cuvînt — per — și e unul dintre foarte puținele cuvinte din limba dacilor care au ajuns la cunoștința noastră.

— Ah, acum îmi amintesc. E vorba de ștampila descoperită pe vasul de lut dezgropat pe Dealul Grădiștei : Decebalus per Scorilo.

— Întocmai. Decebal fiul lui Scorilo. Per însemană fiu. Mesajul transmis de furnicar vorbea de fiul cuiva, sau se adresa fiilor cuiva.

— Pare-se că noi sîntem adresanții. Sîntem fiii, nepoții lor. Foarte interesant. Deci la strămoșii noștri daci și romani să adăugăm alții, mai vechi. Un arbore genealogic impresionant.

— Și merită spus că dacă strămoșii pe care ni-i cunoaștem au fost mari, cei pe care încă nu-i cunoaștem au fost formidabili.

Fața prietenului meu radia de entuziasm. Eram și eu încîntat, dar nu m-am putut opri să-l necăjesc :

— Dezlegarea enigmei o să-ți ceară mult timp. Cum rămîne atunci cu ambițiile tale muzicale ?

Departe de a se supăra, a zîmbit :

— N-ai grijă. Povestea asta mă face să cînt.

Simțeam că are dreptate. Va cînta. Nu-i exclus să mai auzim curînd de el.

GRIGORE DAVIDESCU

LAGUA

ROMAN DE FICȚIUNE ȘTIINȚIFICĂ

(Urmare din numărul trecut)

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

În jungla Amazoniei, Toma o întîlnește pe Lagua, o albă cu păr roșu, stranie, fermecătoare, dar și pricepută în farmece... Era o coborîtoare din neamul atlanților.
În luptele cu triburi negre, Toma abia reușește s-o salveze...

VIII.

ÎN CARE HAZARDUL MAI ARE DOUĂ CUVINTE DE SPUS

Socoteala din... pom nu se potrivește cu cea de pe sol...

Și jungla e mai vicleană decît logica mea și decît însăși clarviziunea lui Lagua.

Cînd a doua zi puseserăm piciorul pe pămînt, două săgeți lungi își vibrară șuieratul, înfigîndu-se în copacul de lîngă noi

Ce-a urmat, nu-mi pot evoca fidel. A fost un iureș de nedescris.

Știu că ne-am repezit înapoi către vîrful arborelui, urcîndu-l — fiecare pe cont propriu —, cu agilitatea imperiosului instinct animalic de apărare.

Aveam o șansă. Aceea că mai lesne te poți strecura prin frunziș.

Nu-mi trebui multă cercetare ca să văd că pomul nostru era încercuit. Totuși, și ea, și eu, cu sînge rece, desfășurarăm virtuozități de agilitate, ca să trecem, ajutîndu-ne unul pe altul, din copac în copac.

— Nu mulți ! mă încuraja Lagua.

— De nu erau atît de mulți, i-aș fi gîtuit de unul singur, cu mîinile mele goale, dar...

Erau mulți. Și ploaia de săgeți sublinia fiece gest al nostru, din fericire fără urmări.

Întocmai ca un boxer cumplit, care n-are nevoie să te prindă decît odată ca să te culce la pămînt, tot așa și ei nu aveau nevoie să ne nimerească decît cu o singură săgeată otrăvită, ca să ne ucidă.

După al treilea sau al patrulea pom schimbat, mă trezii față în față cu un vrăjmaș, ce se urcase pe neobservate.

Incidentul a avut oarecare importanță, căci atacatorul își avea asupra sa arcul și tolba. Așa ca înainte de a-l arunca în capul celor de jos, mă găsii ceva mai înarmat. Și lichidai muniția întreagă înainte de a trece mai departe, căznindu-mă ca fiecare săgeată să scoată din luptă cîte un dușman.

Am reușit să le temperez zelul. Ei rămîneau cu 16 mai puțini, ... dar încă destui.

Pornirăm din nou. Mersul prin pom în condițiile noastre n-avea totuși spor. Și în intenția mea era să nu mă depărtez de apă, pe care aveam deja o ambarcație, bună — rea, dar care ne putea scoate spre rîul Xingù, cel ce-și poartă apele tulburi de prin părțile acestea pe unde ne aflam și pînă în estuarul Amazonului : vagon direct spre viață, dacă-l puteam prinde...

Nici n-am apucat să ne depărtăm mult de rîu, că auzii un mic strigăt al Laguei și o văzui prăbușindu-se.

Mi-era inima cît un purice, crezînd că fusese atinsă. Dar nu. Era întreagă. Doar craca pe care pășise se rupsese.

Cu furia și inconștiența desperării, mă aruncai peste grupul de sălbatici ce-o imobilizau... Lovii, rupsei, răsturnai, ciocnii, rotii și aruncai, sării, sugrumai, zgîriai și mușcai în cele din urmă.

Dar numărul lor era realmente copleșitor.

Cînd mi-am revenit, eram legați de cîte un par, și ea, și eu. Dar nu pe aceleași meleaguri. Nu se mai zărea rîul, ci doar cîteva colibe mizere.

Ne găseam pe o margine de luminiș. Iar parii de care eram legați stăteau înfipți pe un fel de podium din trunchiuri groase, grosolan cioplite, în spatele vetrei de tabără, pe care acum mocneau tăciuni în cenușă. Descrierea am completat-o ulterior. Căci în clipa deșteptării, nu avusesem răgazul să privesc în jur.

Ceea ce mă readusese mai repede — și realmente brutal — în simțiri, fusese un urlet al lui Lagua și o usturime mare în umărul drept.

În acel moment, un indian îmi spintecase cămașa — ocazie cu care îmi zdrelise și pielea — și era gata să se servească cu o „pulpă" de alb, **natur.**

Cu vigoarea ce ți-o insuflă pericolul inexorabil, mă zbuciumai cu trupul întreg. Cred că niciodată gazdele noastre n-au avut prilejul să vadă mase musculare atît de încordate și reliefate.

Mă încordai şi zgîlţîii cu atîta furie şi funie, şi par, şi temilie, încît totul prinse a tremura, a vibra, a oscila.

Oarecum amuzat, ca să zic aşa, indianul îşi oprise gestul şi privea zbuciumul cu plăcerea pisicii faţă de încercările de fugă ale şoarecelui.

Retragerea lui relativă îmi micşoră elanul, iminenţa morţii nemaiţinînd chiar de acea clipă. Şi-mi canalizai forţa spre un singur braţ, care rupse funia.

Aceasta făcu pe cîţiva spectatori să se repeadă în ajutorul primului.

Atunci furia desperării reîncepu. Mă avîntai în sus, cu parul după mine, legat de spatele meu. Pentru ca în momentul următor să recădem — par şi om — pe estradă. Iar estrada cu totul, în aceeaşi clipă, să se afunde în pămînt, în fundul unei gropi de cel puţin patru metri diametru..., de unde roiră în jurul nostru miliarde de furnici, din fericire furnici obişnuite, nu carnivorele **ecitone.**

Stupoarea indienilor a fost suficient de îndelungată ca să-mi pot desface legăturile, s-o liberez şi pe Lagua şi să pun mîna pe par. Fără nici o greutate ieşirăm : o săltai pe Lagua pînă sus pe buza gropii, îi întinsei parul şi mă agăţai de el ca să sar afară.

Cînd să ne subtilizăm pe după copaci, îmi dădui seama că nu vom scăpa prin fugă.

Parul era prea incomod şi renunţai la el. Urcarăm iar în pom — vechea poveste ! Şi zărind un alt foc pîlpîind vesel, la cîţiva metri de locul supliciului, de după o altă colibă, ne îndreptarăm spre el.

Pînă să ni se strîngă asediatorii, eu dibuii ceva prin buzunarul de pe coapsă. Îmi trăsnise un gînd năstruşnic.

Scosei unul dintre cartuşele explozibile ce-mi rămăseseră în acel buzunar şi-l aruncai cu putere în mijlocul cărbunilor.

Apoi ne lipirăm de faţa opusă a trunchiului în care eram cocoţaţi.

„Mă iubeşte — nu mă iubeşte"... Ca la jocul cu margareta, cam aşa mă frămîntai două minute bune cu : „face, sau nu face explozie".

Cîţiva sălbatici se şi urcaseră în pomii dimprejur, iar unul da să-mi prindă cu degetul tălpile cizmelor...

Face sau nu explozie ? !...

Şi făcu.

Cînd aproape renunţasem la gîndul scăpării ieftine şi mă pregăteam să ies din expectativă, se produse bubuitul ca de tunet şi împrăştierea de pietre şi lemne, cărbuni, cenuşă şi ţărînă...

Ce-a urmat pierde din importanţă.

Poarta libertăţii odată dezăgăzuită, ştiurăm să profităm din plin de răgaz.

N-am pierdut nici o clipă să-mi satisfac vreo curiozitate despre ce li s-ar fi putut întîmpla sălbaticilor.

Iar străbaterea junglei, conduşi de instinct şi miros — mirosul umed de rîu —, nu prezentă nici o altă peripeţie, cu atît mai mult cu cît găsirăm o cale bătută de localnici, cu hăţişurile ceva mai domesticite...

O zi şi o noapte Lagua nu dormi, pînă cînd ne-am îndepărtat bine de ultima aşezare omenească.

Chiar atingînd malul apei nu ne mulţumirăm, ci îl urmarăm în jos cît puturăm mai mult, înainte de a cădea extenuaţi. Abia atunci puteam să ne încredinţăm spre apărare furcii unei crăci. Şi avui putinţa să constat că Lagua reuşise să ia cu ea... butoiaşul lustruit în care trebuiau să se afle cîţiva strămoşi.

Înainte de a ne da odihnei, ea chiar avu grija să picure într-o adîncitură a capacului măiestrit lucrată cîteva picături de apă şi să vîre în altă crăpătură o felie de nucă. După care, urcarăm în pom.

Lagua adormi pe dată. Iar eu, cu frica-n sîn, îmi împrăştiai jumătatea de oră în fărîme şi mai scurte; de astă dată, eram lipsiţi de orice armă. Noroc c-o aveam pe vrăjitoarea mea — zînă bună...

Dormise o după-amiază şi o noapte. Iar eu nu mă mişcasem de lîngă ea.

Primele ei gînduri, cînd se deşteptă, fură îndreptate spre miraculoasa noastră scăpare.

— Într-adevăr, norocul ne-a servit... începui să-i spun, dar mă oprii. Asemenea limbaj cine ştie cînd va putea ea înţelege! Îmi restrînsei din nou vocabularul şi-i vorbii după sistemul nostru.

Dintre cele două „minuni", prima s-a datorat bietelor furnici. Cavităţile ce-şi sapă ele în pămînt sînt atît de mari, încît orice clădire aflată pe solul subminat se poate oricînd nărui. Nu e deci de mirare că zguduirea produsă de mine, pe cînd mă zbăteam în desperare, a completat ceea ce ele începuseră de mult... Cît despre explozie, ea apăruse ca a doua minune pentru Lagua. Nu era mai puţin uimită decît duşmanii noştri. Şi nu şi-o putea explica nici cînd îi pusei în palmă un al doilea glonţişor...

Înjghebarăm cum ne pricepurăm un soi de plută. Două trunchiuri mai mici căzute de curînd de prin pădure şi unul găunos legate între ele cu curmeiuri şi întreţesute cu crengi.

Lucrarea mi-a dat însă mult de furcă. Nu atît prin faptul că n-aveam nici o unealtă, cît din cauza unei ciudate stări de moleşeală.

Cînd terminai pluta, mă lăsai să cad extenuat. Lagua ghici pericolul. Călăuzită de termometrul buzelor ei, îmi diagnostică frigurile ce mă cuprinseră.

Friguri! Friguri în jungla pustie! Friguri în jungla din care sălbaticii te pîndesc!...

Şi totuşi Lagua era mai puţin speriată decît aş fi putut presupune, faţă de starea noastră desperată...

Lăsîndu-mă singur nu mai mult de două minute, ea se urcă la... farmacia din vîrful copacului de alături...

Cînd reveni, îmi întinse cîteva pilule negre roşcovane, frămîntate în degetele ei.

— Tu mănînc!

— Bine, Lagua! Cred în medicina ta! Şi le înghiţii una după alta...

Şi fără să mai aşteptăm efectul salutar, ne dădurăm drumul pe rîu în jos, pe şubreda ambarcaţie.

Dar un **urubu** — pasăre de pradă — ne mai dădu ocoluri un timp oarecare, în nădejdea unui naufragiu...

★

Nu ştiu cînd m-am vindecat de friguri. Dar de atunci pînă azi n-am mai avut nici un acces...

Pluta aluneca zglobie. Eu îmi recăpătasem siguranţa în mine. Şi odată cu ea şi nesăţioasa mea curiozitate...

— Ce pilule? (în loc de acest cuvînt, frămîntasem o pilulă imaginară între degete). Ce pilule eu mănînc?

Cum de uitasem că prea multă curiozitate ucide!? Cum de nu ştiam că cine ştie prea multe moare!?

Lagua surîse binevoitor şi-mi explică prin gesturi:

— Pînză de păianjen de la soare, de pe frunzişul de sus!...

Pentru prima oară în viaţa mea m-a năpădit o sfîrşeală de la stomac, la gîndul cadavrelor de insecte ce împănează asemenea pînze...

Iar după mai puţin de o oră, zăceam cu icter pe fundul plutei...

★

Apele se tîrau fără oprire şi din fericire fără obstacol, mai departe, tot mai departe. În scorbura trunchiului din mijloc al plutei vîrîsem o oarecare provizie de fructe; iar apă dulce tot aveam, de jur împrejur.

Nimic nu ne mai lega acum de jungla încîlcită, de lumea stranie, de misterele ei nebănuite...

Doar cerul ne scînteia prin noapte ochi de aştri din crucea australă, de o atît de nostalgică frumuseţe în culorile ei.

IX.

ÎN CARE FLĂMÎNDUL NECREZÎND SĂTULULUI, MĂ SATUR DE-A MAI VIEŢUI ÎN STIL PRIMITIV...

Continuasem să cred în norocul meu orb. La mal n-am mai tras decît după cîteva zile. Iar monştrii rîurilor nu ne-au mai atacat... Atmosfera pururi fierbinte şi umedă nu ne-a mai obosit... Pe mine, gălbeneala mă părăsise după două zile şi mă înzdrăvenisem de-a binelea. Asta m-a şi făcut de altfel să-mi recîştig echilibrul sufletesc.

Dar drumurile călătorilor sînt deseori presărate de miraje... Îmi dădusem seama curînd că nu ne găseam pe un rîu principal, ci pe un afluent... obscur, poate doar întîmplător ceva mai umplut de apă. Şi nici nu mă mirai prea mult cînd în loc să ieşim la lumină — în Amazon, sau măcar în Xingù, rîul ce axa regiunea întreagă — o surpriză neplăcută ne întîmpină. Un baraj din arbori, mîl şi liane se întreţesea de-a latul rîului pe zeci şi zeci de metri, prea lung ca să poată reţine apa mîloasă ce se scurgea pe unde putea, dar suficient ca să ne silească să renunţăm la ambarcaţia noastră.

— Nu-i nici o nenorocire, îi spusei Laguei, mai mult din dorinţa de a o încuraja măcar prin timbrul glasului meu, dacă nu-mi înţelegea pe de-a-ntregul graiul. Lagua însă era departe de a se linişti.

— Colo, făcu ea, întinzînd mîna cu degetele răsfirate.

Colo, adică nu mai mult de 20 de paşi, era un pluton întreg de indieni, dispus în front...

Rîsei cu o rafală de zbucnituri spastice ; un rîs nervos, recunosc ; dar nu mai puţin justificat. Căci aşa cum se aflau cele poate două duzini de mumii, cu figuri tăiate stîngaci, în ceară ruginie, catatonice în crisparea lor vindicativă, simbolizau mai mult grotescul decît marţialitatea şi-mi păreau ridicole.

Într-o clipă am strîns-o de mînă pe Lagua şi-ntr-o goană sprintenă şi elastică făcurăm cale-ntoarsă, de-a lungul malului. Destul de ciudat mi se păru că nu traseră nici o săgeată după noi.

Iar cam la vreo două sute de metri cînd ne oprirăm, oricît ne forțarăm privirea, nu mai zărirăm nimic suspect. Indienii nu se mai vedeau peste fondul de încîlcitură de junglă.

Locul unde ne găseam părea sigur.

Mai departe, malul rîului se pierdea într-o luncă îngustă; paralel cu aceasta, pădurea se îndesea repede.

— Sus în pom, Lagua!

— Sus!

Și cu reminiscențe robuste de reflexe arboricole, săltarăm concomitent eu într-un arbore, ea într-altul.

Ne regăsirăm la etajul doi, unde ne luarăm răgazul unei îmbrățișări...

— Știi, Lagua, de ce cimpanzeul e mai puțin prolific decît omul? Fiindcă tandrețea e mai laborioasă în pom...

Și rîsei de unul singur mult și bine. Iar Lagua, care bine-nțeles nu înțelese o iotă, surîdea de rîsul meu, cu o figură pe jumătate intrigată, care tare bine-i ședea...

Tăcui însă curînd. Și-mi băgai mințile-n cap. Ascultarăm și mirosirăm deosebit de atenți. Dar nimic nu foșnea, și adierea nu ne purta nici o mireasmă suspectă.

De acolo, din rămurișul de sus, nu se putea zări nimic ce s-ar fi petrecut pe sub frunzișul pădurii. Peisajul, pînă hăt departe, avea ceva din aspectul cîmpului de „berbeci" cînd zbori din avion pe deasupra norilor.

Dar din fiece tufăriș ne putea paște moartea. Natura ne oferi însă și de data aceasta un ajutor prețios. Era către amiază. Și brusc, fără nici o înștiințare, prinse a se răsturna vijelios peste noi mase de apă. Într-o clipă eram ca scoși din ocean. Apa ne bătea din greu peste cap și umeri de parcă ar fi avut pumni... În loc să ne adăpostim, suportarăm stoic izbiturile și ne strecurarăm înapoi, pînă exact la locul primei întîlniri cu indienii. Era singurul loc unde nu le-ar fi dat în gînd să ne caute... Abia acolo ne furișarăm sub cîteva frunze mai late, așteptînd ca la capătul unui ceas bun ploaia să-nceteze tot atît de brusc cum apăruse.

Coborîrăm din pom și căutai ceva urme. Satul părea să nu fie departe, căci un drumeag se arăta la liziera junglei. Cu infinite precauții, de după tufe și arbori mai răzlețiți din marginea de codru, pornirăm devale pe lîngă rîul paralel cu drumeagul. Pe toată porțiunea aceea rîul era impracticabil pentru vreo ambarcație, căci, din loc în loc, erau presărate baraje mai mult sau mai puțin naturale, ca acela ce ne oprise și călătoria noastră. Parcurserăm poate chiar șase kilometri cînd un țipăt de groază răsună destul de aproape de noi.

Renunțînd la orice prudență, gonirăm într-acolo. Un șarpe uriaș se încolăcise pe un indian. Fusese poate prea atent după noi așteptîndu-ne, dacă-l surprinsese șarpele. În acel moment doar capul și umerii îi mai rămăseseră liberi. Iar capul jivinei

oscila în jurul bietei căpățîni îngrozite... Cel mult două minute și ar fi fost prea tîrziu. Jos la pămînt zăcea o suliță ; unica armă ce zăream. Sării s-o apuc.

Și în clipita ce urmă..., rămăsei cu sulița în mînă imobilizat în poziția aplecată, nemaiputînd nici să mă ridic, nici să mișc mîinile sau picioarele... Dar parcă nici n-aveam această intenție. O abulie subită mă sidera. Iar cum ochii îmi fuseseră îndreptați inițial spre jalnicul grup, văzui cu nu mai mică surprindere că și șarpele, ba și indianul, care acum nu mai scotea nici un sunet, încercau aceeași catatonică imobilitate. Din spatele meu, de unde știam că se afla Lagua, dar spre care nu mă puteam întoarce (și repet : nici nu simțeam imboldul să mă întorc), auzii o melopee ciudat sîsîitoare. Și văzui cum șarpele fără să se descolăcească se deznodă, lărgindu-și inelele din jurul indianului și, cu un sunet înfundat, căzu la pămînt, ca un colac de salvare pe care ți-l desprinzi. Indianul căzu și el buștean. Pentru ca în clipa următoare, parcă dezlegați de-o vrajă, eu să mă ridic vioi ca totdeauna, cu sulița-n mînă, indianul să sară ca împins de un resort și să dispară din tufiș, iar șarpele, cu discrete șuierări și cătări piezișe să se retragă... demn, spre codru, fără să-mi acorde nici o privire. Întreg episodul abuliei noastre nu durase poate nici o frîntură de secundă. Poate că luase amploare doar în mintea mea, dilatîndu-se tocmai din cauza acestei stări abulice. Poate că între momentul cînd m-am aplecat să ridic sulița și cel cînd m-am ridicat să nu se fi scurs nici un sfert de secundă, adică un timp inapreciabil pentru ochiul omenesc. (Și, într-adevăr, prea naturală a și fost reluarea mișcării de unde se suspendase.) Doar în mintea mea și-n văzul meu, efectuate prin vraja ciudată a Laguei, frîntura aceea de timp se va fi hipertrofiat atît cît să o fi putut diseca....

— De ce n-ai lucrat tot așa de magic cînd ne-am aflat în fața indienilor ! ? spusei în mine însumi, ca și cum m-aș fi adresat Laguei... Și cum ea n-auzi (și de-ar fi auzit n-ar fi priceput), bineînțeles că nu-mi răspunse... Ba da ! Tot în mine însumi mi se formulă clar un răspuns. Atît de clar și de neașteptat, de parcă-mi venea din afară :

— Pe om pot doar să-l suspend o clipă, dar nu-l pot determina să facă vreun gest ! Doar pe animal !...

Și răspunsul mă tulbură.... din două motive...

Simții însă cum ceva îmi cade în cap și-mi pierdui cunoștința...

★

Cînd îmi revenii, constatai că eram legat ca la inchiziție : aninat cu ambele mîini alăturate de craca unui pom.

Picioarele, care din pricina leșinului nu se sprijineau de pămînt, îmi sporeau greutatea. Iar tracțiunea de încheieturile

mîinilor făcea să-mi intre în carne cureluşa de piele cu care eram prins, producîndu-mi dureri cumplite.

Lagua se afla leşinată la picioarele mele. Nu fusese încă legată. Eu îmi revenisem probabil de durere. În jurul nostru foia mai tot satul: cîteva duzini de indivizi golaşi, murdari şi crestaţi pe toţi obrajii...

Dar mai mult şi mai mult se agita unul, pe care-l bănuii că era cel salvat de Lagua din gura de şarpe. Gesticula vio-

lent şi dedusei că el organiza torturarea noastră cît mai abitir... Pe cine nu-l laşi să moară...

Şi ca să nu mă las pradă durerii, mă sprijinii cît putui mai bine în vîrful picioarelor şi cu trunchiul — de arbore.

Ceva mă făcu atent. Nu ştiam încă ce.

Indienii mişunau care-ncotro, aferaţi... Eu spînzuram de mîini, îndurerat. Lagua zăcea la picioarele mele, inertă. Ceva mai deoparte un simulacru de foc mocnea.

Şi brusc, văzui cum din mijlocul focului se înălţa o vîlvătaie bizară. Părea ca un şarpe de foc ce urca abia vibrînd, dar neabătut, cu o mişcare lină, mai sus şi tot mai sus...

Nu ştiu de ce făcui o analogie între această funie de foc şi mirajul funiei fakirilor ce mă uimise în India.

Ba analogie era cum nu se poate mai legitimă. Într-adevăr, n-avea nimic natural în ea coloana incandescentă. Iar o discretă mişcare la picioarele mele îmi confirmă că Lagua nu-i străină de miraj... Era pasă-mi-te tot o năzdrăvănie de-a ei. Hipnotism cu efect în masă, inclusiv asupra mea.

Şi în timp ce cu toţii urmăream focul ce urca sus, tot mai sus, lin şi vibrant, Lagua se strecură lin şi tremurătoare de-a lungul trupului meu pînă la buzunarul de la coapsă din care scoase cuţitul de silex, apoi mai sus, pînă la pumnii mei, pe care cu o tăietură îi liberă din curele, apoi şi mai sus, încolăcindu-se pe trunchiul meu pînă-n frunzişul arborelui, în care, cuibărindu-se bine, mă trase de amîndouă mîinile, înlesnindu-mi căţăratul.

Totul se consumă mai iute decît se poate povesti.

Cînd hipnoza se sfîrşi brusc, nimănui nu-i dădu prin gînd să ne caute pe vreundeva...

Bănuiesc că şi azi dăinuie printre ei legenda răpirii noastre de către zeul focului...

★

Un om şi-o femeie urcau îndîrjiţi pe o înălţime stîncoasă. Regiunea în care rătăceau era un vălmăşag sălbatic de stînci golaşe, dîmburi capricioase despuiate şi colţi abrupţi, tăiaţi de văişoare pustii. Codrii impracticabili se opriseră de mult sub nivelul insulei acesteia muntoase, ce trona într-o superbă izolare. De-a lungul unui defileu pieziş, un rîuşor tîra după el un covor îngust de ierburi bogate, pînă-n hotarul junglei.

În acest colţ neştiut de lume, omul şi femeia păreau că merg spre o ţintă...

Cei doi călători singuratici nu erau prea îmbrăcaţi. Afară de-o magnifică coafură de păr roşu, ea nu purta decît o brăţară de lemn lustruit pe glezna dreaptă, iar în mînă o balercuţă... El îşi păstrase doar cizmele, încă impecabile, şi o zdreanţă de pantalon...

Călătorii aceştia sărăciţi de orice bagaj, ce biruiau cu greu obstacolele drumului şi pe care-i întîmpina un ţinut din ce în ce mai sălbatic, eram — nu-i greu de înţeles — noi: Lagua şi cu mine.

Numai noi ştiam cum ne-am îndepărtat de teritoriul tribului acela indian. Am renunţat la apropierea rîului, ce putea să devină tot mai periculoasă. Şi fără să părăsim direcţia generală, ne-am angajat sub o inexplicabilă intuiţie — aşa credeam eu pe atunci — spre culmile acestea cu aspect de cetăţi. Am umblat peste pămînturi neumblate, pline de arbori prăbuşiţi, roşi de vechime sau rupţi de furtună; mai apoi pline de bolovăniş prăvălit din înălţimi abrupte.

Şi cu cît înaintam, tot mai sălbatic devenea ţinutul. Ne angajarăm în cele din urmă într-un defileu îngust, peste care trecurăm de partea cealaltă a culmii...

Dădea să asfinţească cînd o văişoară ni se deschise în faţă cu ceva vaduri adînci şi seci şi cu un firişor de pîrîu subliniat de două fîşii ierboase. Locul era deosebit de prielnic popasului. Valea se alungea poate pe 2 km şi se strîngea cît s-o baţi într-un sfert de oră. În jurul ei, în jos, munţii erau rar împăduriţi; iar sus... una dintre muchii purta pustii ziduri grele, ciclopice... Blocurile enorme de piatră perfect suprapuse, fără legătură de ciment între ele, depăşeau în înălţime şi grosime un strat de om, iar în lungime, pe alocuri dublul înălţimii (aşa întîlnisem şi la Mycene). Iar poarta, de factură monumentală, de trei pe trei metri, îmi părea totuşi mică, pierdută sub măreţia zidului, ce se arcuia la stînga sub forma unui fel de turn colţar.

Priveliştea, cum e lesne de înţeles, ne dădu noi puteri. Şi ne avîntarăm pieptiş spre înălţime.

Mai aveam vreo douăzeci de paşi pînă la poartă. Cînd, ca într-o pantomimă bine regizată, apărură de pretutindeni, din jurul nostru, de după blocul ce străjuia poarta, de după muchiile zidului, apoi sus, de peste muchea dîmbului şi, după cum zării dînd roată cu privirea, şi din liziera pădurii ce lăsasem în urmă, puzderie de indieni... Cei din jur dădeau să conveargă fără grabă spre noi, cu paşi mărunţi. Cei de la ziduri păstrau încă imobilitatea, cu lăncile pregătite în mîna dreaptă...

Surpriza era perfectă. Era ultimul lucru la care să mă fi aşteptat. Lagua însă nu schiţă nici cea mai discretă tresărire.

Nu-mi trebui nici prezenţă de spirit... Lagua nu-mi lăsă acest răgaz. Ci-şi iuţi paşii, astfel că parcurserăm cei 20 de paşi din zece sărituri, ca de pumă.

Da încotro se îndrepta? Spre o mică ieşitură a blocului de jos, din zid, sub o ferăstruică de vreo jumătate de bloc lăţime...

Fără ezitare, sărirăm pe muchea blocului de jos, apucai gamba Laguei, ca spre a o urca pe cal și-i făcui vînt, trecînd-o prin fereastră. Ea se-ntoarse grabnic cu fața spre mine și, mînă-n mînă, mă ajută să mă trag sus. Sărirăm înăuntrul incintei în momentul cînd prin poartă grăbeau cîteva zeci de indieni, la nu mai mult de zece metri de noi.

Dar chiar alături de locul unde puserăm piciorul pe podeaua de piatră, lespezile lăsau o îngustă deschizătură. Lagua se lăsă să alunece prin ea. Și-nainte ca primul indian să mă apuce de umeri, reușii să-mi dau și eu drumul prin spărtură.

Cînd atinsei jos cu piciorul pardoseala de piatră, în fața mea, într-un semiîntuneric rece, o văzui pe Lagua îmbrățișînd o dală enormă din zid. Lespedea se urni cu un scrîșnet sec și Lagua dispăru înăuntru. O urmai, fără să mai privesc de sînt urmat de careva. Iar de cum trecui, piatra monolitică pivotă, închizînd deschizătura...

Lagua se găsea lîngă mine, rezemată de zid. Pentru prima oară o vedeam că-și potolește greu bătăile de inimă. Răsufla repede și mă privea zîmbind cu duioșie. Mă lăsai la pămînt să-mi trag sufletul de emoția-ndurată...

★

Cînd mă ridicai de jos, Lagua îmi luă mîna într-a ei și mă trase de-a lungul unui coridor nu prea îngust.

Domnea un același semiîntuneric, reflectat pe albeața unei tencuieli interioare.

Aerul nu era mucegăit, nici măcar închis.

Merserăm mult, dar agale, pe coridorul ce făcea multe coturi în unghi drept, la fiece cot trebuind să coborîm cîteva trepte.

Într-un tîrziu ajunserăm într-o sală uriașă, goală. O mică fereastră, mai mult un crenel, înaltă de peste un metru, dar îngustă de două degete, filtra o luminozitate slabă... Mă apropiai și zării peisajul pînă hăt departe... Vedeam peste muchea dealului, peste mantia de junglă a multor vîlcele ce se urmau în trepte spre zarea foarte depărtată. Iar drept la capătul vederii, un licăr de apă arăta că un rîu lat subliniază orizontul, conturîndu-l pe toată întinderea dintre cele două muchii muntoase ce-l înrămau... Privind în jos, peste zidul de sub crenel, îmi dădui seama că dîmbul pe care era cocoțat palatul întruchipa în realitate un fel de piramidă în cinci trepte, dar din pricina vremii și a vremurilor își pierduse claritatea formei.

Lagua își lipise obrazul de pieptul meu. Rămaserăm așa strînși unul de altul pînă cînd muchea globului de foc al soarelui deveni vizibilă la marginea crenelului.

De parcă asta ar fi aşteptat, Lagua mă trase iute de mînă pînă în mijlocul sălii, unde depuse balercuţa şi îngenunche, cu faţa spre fundul încăperii. O imitai.

O primă rază piezişă de soare, răsfirîndu-şi timid fasciculul peste depărtatul perete din fund. Dar lumina în loc să alunece pe piatră, dezvăluindu-i netezimi şi culoare, prinse să ţîşnească din mii de puncte reflectante, din ce în ce mai multe, cu cît mănunchiul de raze ce pătrundeau prin fereastră creştea...

Curînd, o pînză de lumină ţesu alţi pereţi străvezii în jurul nostru, din aceeaşi urzeală ca fîşia de proiecţie dintr-un cinematograf. Şi zidurile diafane păreau să prindă din ce în ce consistenţă. Nu mai era miraj, ci fenomen optic cu măiestrie regizat de constructorii acelei săli.

În cîteva minute, din uriaşa sală de piatră în care ne găseam, nimic nu se mai zărea. În inima ei, o altă sală grandioasă se clădise din lumină. Şi deodată, ca la o comandă, se profilă în faţa noastră un chip ca de statuie.

Era o gigantică făptură omenească, plămădită din interferenţele aceleiaşi luminozităţi. O statură de uriaş, cu pieptul gol şi togă aninată de umăr, cu un trident în mînă, cu o figură surîzătoare şi totuşi de o demnitate cum cu greu se poate imagina...

Ochii statuii ne priviră cîteva lungi momente, pentru ca apoi ţesătura să se destrame, zidurile templului străveziu să se şteargă, sala de piatră să reapară cu semiîntunericul ei rece...

Soarele apunea ; prin crenelul-ferestrei abia mai apucai să-i zăresc ultima fărîmă din marginea sa de foc, pentru ca apoi, alte cîteva momente, să-i admir raza verde...

Asistasem la un tur de magie reală, la spectacolul cel mai uluitor cu putinţă : văzusem **templul cu ziduri transparente.** O realizare arhitecturală pură, ce presupunea calcule de optică geometrică uluitor de precise şi covîrşitor de numeroase... O minune a ştiinţei matematice, de o mie de ori mai magnifică decît calculul şi clădirea unei piramide...

Nu putea fi decît autentic, unul dintre templele Atlanţilor... Iar Lagua nu se găsea aci pentru prima oară...

★

Eram copleşit de emoţia celor văzute ; o emoţie estetică, desigur, dar, mărturisesc cu ruşine, că şi cu o coloratură oarecare mistică, ce cu greu mi-o puteam reprima şi explica... Dacă pe mine, om din secolul al XX-lea, căruia ştiinţa mi-a dat o totală libertate a gîndirii, iar tehnica mi-a lămurit pe deplin miracolul efectelor de optică, dacă pe mine cele văzute mă impresionaseră atît de puternic, cît trebuie să fi zguduit asemenea mistere pe neştiutorul ţăran al antichităţii...

Şi-mi evocai trucul statuii ce prindea viaţă într-o anumită oră a unei anumite zile, din templele faraonilor...

Aici nu era însă un simplu truc, ci o înscenare grandioasă, creatoare de atmosferă propice unui anume cult... Crezusem odinioară, cînd aflasem de mitul unui „templu cu ziduri transparente", că ar fi fost vorba de unul pur şi simplu cu ferestre de sticlă. Sticla cît de... concretă ar fi fost ea, tot minune ar fi apărut în ochii omului din heliolitic... Dar opera străinilor atlanţi de pe atunci, unicii deţinători ai unei ştiinţe esoterice, nu se oprise la vrăji ieftine...

Lagua mă conduse într-un ungher al sălii şi, pivotînd o dală ce ascundea un fel de scrin, scoase de sub ea un sul gros de blănuri. Le desfăcurăm. Erau şase piei de taur. Din ele înjghebarăm un culcuş, pe care pur şi simplu căzurăm de istoviţi ce eram. Lagua adormi într-un somn cuibărită la pieptul meu. Eu, revenindu-mi din jumătate mea de oră, reflectai la multe...

★

Era atît de mare minunea psihologică şi efectele ei estetice, încît îmi insuflaseră un sentiment profund de respect.

În mintea mea personajele istoriei atlante se ridicau robuste cu carnea lor, cu ticurile, patimile şi prejudecăţile lor, cu pînzeturi adevărate şi bijuterii veritabile pe ei... Nu mai erau fantoşe de mucava, desprinse din hîrtia tomurilor. Nu se mai mişcau în decor de teatru şi în straie ce să le dea doar aparenţă...

★

Dimineaţa îşi miji licărul. Nu ştiusem prin ce secret de optică sau de arhitectonică lumina ce trebuia să pătrundă cu zgîrcenie printr-un unic crenel reuşea să alunge orice întunecime dintr-o încăpere atît de vastă. Acum însă surprinsei explicaţia. Nu era o singură fereastră-crenel, ci un sistem de deschizături bine camuflate cu nişe şi apărătoare reflectante, prin care lumina de afară era dirijată şi poate polarizată. Astfel că, de cum se crăpase de zi, o luminozitate blîndă şi omogenă se răspîndi în toată sala. Avui acum răgazul s-o privesc. Era enormă. Măsura pe puţin 40 de paşi în lăţime şi poate 60 în lungime. Pereţii erau albi, iar sus, aproape de tavan, un chenar indigo sublinia o succesiune de fresce. Privită din apropiere, tencuiala, de un alb imaculat, se vedea plină de şănţuleţe, ca un desen haotic, nesemnificativ. Eram însă încredinţat că fiecare centimetru de zid şi fiece semn îşi avea însemnătatea lui în urzeala mirajului de-amurg.

Dar iată că Lagua se întinse ca o miță încă somnoroasă. făcu ochii mari și sări în picioare.

Primii săi pași o duseră tot spre ungherul cu dulapul ascuns unde depuse pieile de taur, pe care cu grijă le strînsese sul. Pe o lespede din vecinătate, chiar lîngă unghiul dintre doi pereți, zării abia acum o depresiune. Din marginea de sus a emisferei curgea lin o pînză de apă, ce cădea pe jumătatea inferioară a adînciturii, care se alungea într-un șanț lat de scurgere. Cum pînza de apă astupa gaura în lespede și cum fundul depresiunii avea o culoare mai deschisă decît a dalei, toată această fîntînă nu se zărea nici de la doi pași.

Ne înviorarăm cu apă proaspătă și rece. Mărturisesc că un sistem atît de perfect de canalizare ar fi fost de neconceput pentru un nivel tehnic redus, așa cum cred tomurile grele ale istoriei scrise. Dar sistemul a existat și există. Îl vedeam și-i simțeam gustul și răcoarea. Și-i bănuiam amploarea și minuțiozitatea tehnică după modul ireproșabil în care funcționa de atîtea zeci de secole...

Dar Lagua revenise la scrin. Luptînd din greu, săltă de acolo un sipet de lemn negru, bătut în flori de aur. Cînd îl deschise, străluciri neașteptate îmi încîntară vederea. Și, în timp ce ea, privindu-se într-o oglindă metalică, scoasă din lădiță, se pieptăna cu un pieptene de aur, tot de acolo, eu trecui în revistă restul conținutului : chihlimbar, aur, ametist... Erau cercei și broșe, inele, salbe și coliere, potire și alte cîteva scule a căror formă nu-mi sugera ce să fi fost. Toate lucrate în metal minuțios și cu gust, bătute în pietre, tăiate în filigran sau meșteșugite în ciocan. Aur, ametist și chihlimbar... Ba și o mică urnă străvezie, șlefuită în mici fațete. O luai și o privii cu atenție. Nu încăpea nici un dubiu : era din cel mai pur cristal de stîncă — din cuarț. Se asemuia ca linie generală unei amfore, cu mai puține ondulări, cu fundul în unghi foarte obtuz. Capacitatea nu trecea de 100 ml, iar peretele nu era mai gros de 1 cm.

Și reflectai la măiestria meșterului care a putut șlefui un asemenea vas ; la nivelul și tradiția de artă ce-o vor fi avut acei atlanți. Dar și la mijloacele lor tehnice. Cu ce va fi șlefuit vasul cînd, la duritatea cuarțului de 7, doar cu diamant, corindon sau topaz se putea.

Lagua nu-mi dădu răgaz să zăbovesc la micul tezaur al templului. Se pieptănase, redevenind... elegantă. Cu un surîs cuceritor, îmi luă urna din mîini și-o depuse în sipet. Îi închise capacul și-l reintegră în ascunziș, pe care-l acoperi iar cu dala basculantă.

Și, luîndu-mă de mînă, părăsirăm sala misterelor, nu înainte de a admira pragul de aramă al ușilor masive din lemn greu ghintuit și barele de argint ale ivărului.

Ieşirăm acum prin uşa principală. Coridorul în care ne angajarăm era pardosit cu marmură şi străjuit de coloane, cîte o pereche la fiece douăzeci de paşi.

Coloanele ca formă generală aminteau linia unor arbori bătrîni, iar capitelul stiliza ramescenţa de pom. Ele erau greu împovărate de basoreliefuri, cam stîngace, cam prea simplificate pentru nişte imagini artistice şi totuşi cam prea încărcate pentru nişte simple simboluri ideografice...

O ultimă surpriză mă mai aştepta însă în anticamera largă, în care ne condusese coridorul. Într-un colţ, pe un fel de masă cu trei picioare, se afla o placă ovală de metal galben-alburiu deosebit de strălucitor. O migăloasă gravură înflora suprafaţa plăcii. Se făcea ca un fel de S alungit, ce-i despica de sus în jos mijlocul, iar de la acest S vertical, multe radiaţii orizontale şi oblice se curbau capricios. Fără să-i surprind din primul moment tîlcul, dădui să mă îndepărtez, mai ales că Lagua mă aştepta către uşă. Dar deodată tresării de o intuiţie întîrziată...

Mă apropiai şi-mi aplecai capul pînă lîngă neînţeleasa gravură... Şi acolo unde în primul moment nu ştiusem ce văd, mi se desluşiră drumuri pe mări... S-ul nu era decît o falie în axul unui disc continental. În miezul despicăturii şerpuinde se desemnau şapte insule ; iar conturul S-ului întruchipa litoralul american şi pe cel eurafrican faţă-n faţă, abia depărtate pe o lăţime nu mai mare decît a Mediteranei de azi. Cît despre Mediterană, ea exista ca şes, cu trei lacuri mari înlănţuite...

Scrijelări mărunte întruchipau apele mării. Şi recunoscui, paralel cu Nilul, un Congo ce se arcuia peste şesul saharian... Gibraltarul nu căzuse pe atunci. Estul Sud-Americii nu se dezbucase din vestul african. Nord-America se sprijinea pe nord-vestul european. Coada sud-americană era lipită de blocul antarctic de azi, care, rotat de 90°, umplea întreaga concavitate vestică a Sud-Americii ; în timp ce rotat tot la 90°, blocul australian umplea incizura vest-indiană de azi.

Toate peninsulele, ce azi zdrenţuiesc coastele continentelor, aderau la discul continental unic.

Şi peste această gravură geografică cu nimic mai stîngace decît hărţile de azi, se răsfirau linii arcuite ce sclipeau în indigo. Erau, fără îndoială, drumuri militare sau comerciale (noţiuni ce poate că se confundau) ; fiindcă de-a lungul traiectoriei lor, la un capăt, ca şi la celălalt, se găseau indicaţii scrise în... cuneiforme. Într-un colţ un text mai lung.

Nu mi-am terminat studiile de paleoorientalistică, dar încercai cît de cît să-mi tălmăcesc ceva. Reuşii doar cu două cuvinte : „iardan" şi „bel". Primul însemna „rîu" în feniciană. Al doilea era un nume sacru „Baal" ...cel ce pe mare

condus-a pe fiii lui Car, goniți de cutremure, de și-au adăpostit viața și avutul pe coaste mai sigure, unde ridicat-au cetăți-state, una aidoma alteia...

Stîngăcia cu care erau scrijelate atît cuneiformele, cît și traiectul căilor de navigație, și care contrasta cu lucrătura măiastră a hărții, îmi arăta că acelea datau de mai curînd...

Inscripțiile feniciene nu mai sînt azi o raritate în „lumea nouă". Discul de aramă îmi lămurea însă un mister... analog misterului țiparilor... Cum putut-au pluti aceștia peste mii de kilometri de ocean?

Miile de kilometri de azi au fost totuși nu de mult sute... **Oare cu cumva fenicienii avut-au părul roșu?!**

Nu cumva blond-roșcovanii fii ai lui Bel fost-au frații bălanilor sălbăticiți ai nordului, fost-au frații zeieștilor blonzi faraoni, ai dinastiilor divine, ai lui Amon și ai pelasgilor „cei cu părul de aur"?

Numai pierduta bibliotecă din Alexandria — incendiată memorie a omenirii — va fi păstrat (vai nu pentru noi!), în sute de mii de volume, epica destăinuire a ceea ce azi rămîne un secret...

★

Ce a urmat nu mai prezintă interes.

O altă ușă ascunsă ne dădu drumul printr-o stranie galerie boltită, de poate doi metri înălțime și lată de unul, săpată într-o rocă vulcanică și netencuită. Aerul nu era nici aici închis; nu-mi dădui însă seama de sistemul de ventilare.

Prin acest coridor, ce tot cobora și părea că nu se mai termină, răzbirăm tot spre apus și ne trezirăm drept la o lizieră de pădure.

Trecuserăm așadar pe sub pămînt, pe sub pante de dealuri și de pe un mal pe altul, pînă-ntr-un loc de unde cetatea nici nu se mai zărea.

Străbăturăm jungla, urcînd și coborînd trei coline, ca să dăm de apele rîului ce zărisem prin crenelul templului.

Ne improvizarăm din două trunchiuri de copac o ambarcație destul de trainică. Și ne dădurăm drumul pe rîu în jos, lăsîndu-ne în voia soartei pînă într-o zi cînd, ocolind puzderie de insule și nenumărate albii, dădurăm de ape galbene mîloase, cu un singur mal... Celălalt fiindu-le prea depărtat ca să se mai vadă. Cel mult i se bănuia ca o îngustă linie vineție, subliniind orizontul...

Intraserăm în „marea dulce" — cîntata **„mar dolce"** —, sălbatica masă gigantică de apă, ce-și poartă pe unde furtuna, uriașă, stranie și cumplită, înveșmîntată în haos și moarte...

În fluviul ce poartă — în grai indigen — numele lui Amassona, al cumplitului zeu nimicitor al luntrilor; în **rio de las Amazonas,** al amazoanelor...

Şi „soarta" ne zîmbi. Căci nici măcar nu furăm nevoiţi să ajungem în uriaşa vîltoare clocotitoare din estuar.

O motonavă braziliană ne zări printre peticele de verdeaţă ale insuliţelor plutitoare, împădurite, rupte din maluri şi printre trunchiurile stinghere.

★

Vaporul ne purta spre patrie. Îndepărtata mea şi noua patrie a Laguei...

Priveam unda înspumată, cu berbecii pierzîndu-se în depărtări. Acolo departe, nevăzute, spre stînga mea, coasta nordului se apropia de a sudului, peste golful misterelor.

Şi golful de taine îşi trimitea fluviul de căldură spre acel ţărm acum îndepărtat, colo spre dreapta mea... Ca şi cînd ar fi vrut să lege cele două frînturi ale răbojului unei enigme...

Atlah!

Şi gîndurile mele uneau peste ocean, în triunghi, trei puncte... trei locuri de baştină...

Amazonia lui **Atlah...**

Şi muntele titan ce sprijină pămîntul pe umerii înstîncaţi, **Atlas.**

Şi coasta vik-urilor, a fiordurilor (pe limba lor mai nouă), unde se perpetuează legenda unui rege **Atli...**

Şi între ele, undeva, leagănul unei ţări de basm şi-al unui popor de legendă...

Coincidenţe?!... Oare?

EPILOG

CA MAI TOTDEAUNA FERICIT...

De aproape o jumătate de an, Lagua îşi îmbrăcase cu dezinvoltură haina „civilizaţiei". Îşi sporise prodigios vocabularul şi-şi vorbea excelent noua limbă.

O dată pe lună, sau mai precis pe lună plină, o surprindeam cum ne strecoară în mîncare — ei şi mie — cîte o bobiţă ca de mac dintr-o pastă negricioasă, pe care ştiu că o ţine ascunsă de mine, într-o cutiuţă de lemn lustruit...

Şi nu ştiu dacă este autosugestie sau realitate, dar mă simt vesel, sprinten şi întinerit.

— Lagua, o întrebai într-o zi, cum se numeşte planta din care voi aţi extras elixirul vieţii?

Ea mă privi dintr-o parte, îşi ţuguie uşor buzele şi-mi răspunse candid:

— Sînt consternată, dragul meu, că nu-ţi pot satisface o legitimă curiozitate ştiinţifică. Dar ştii prea bine că, în ceea ce priveşte farmacologia, am rămas o agramată...

Nu-mi rămîne decît ca, o dată pe an, cîntărindu-mă, să-mi măsor şi înălţimea... Poate că peste vreun veac să devin cu o şchioapă mai scund...

Cît despre preţiosul conţinut viu al butoiaşului strămoşilor, deschizîndu-l în ziua cînd am fost salvaţi, l-am găsit gol.

Cînd s-a întîmplat nenorocirea nu bănuiesc. Poate că-i lăsase chiar Lagua, în templul cu ziduri străvezii. Sau poate că nici nu intraseră sau, pe parcurs, au ieşit cei mai măricei — cei vizibili...

Aceasta nu m-a împiedicat să-l aduc acasă, să-l depun pe o lespede special amenajată, şi la fiecare cină, să las să cadă pe piatră primul strop din pahar şi prima fărîmă de mîncare...

Înainte de-a scrie mai jos cuvîntul

„SFÎRŞIT",

trebuie să mai menţionez însă că de două luni mi-a revenit somnul normal.

Nu se putea ca din aventura aceasta să ies numai cu foloase !...

— *Costeluş, iar te-ai jucat cu cronoscopul...*

Desen de MIHU ANTIN

În pragul MILENIULUI III

METODE ȘI SCOPURI NOI ÎN EDUCAȚIE

Oricît ar părea de ciudat, secolul nostru şi totodată sfîrşitul mileniului II pot fi caracterizate şi în materie de educaţie ca o împletire extraordinară a unor contraste atît de puternice, încît la primul contact cu ele apare evidentă senzaţia neverosimilului.

La fiecare 10—12 ani, începînd cu a doua jumătate a secolului XX, totalitatea cunoştinţelor ştiinţifice şi tehnice ale omenirii se dublează. A fi la curent cu ce se publică, pe plan mondial, într-un anumit domeniu restrîns al ştiinţei sau tehnicii reprezintă deja o performanţă remarcabilă.

ERADICAREA ANALFABETISMULUI

René Maheu, directorul general al Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură (UNESCO) arată că, pe întreaga planetă, în anul 1965, 40% din copiii de vîrstă şcolară nu frecventau şcolile elementare, fiind condamnaţi irevocabil la analfabetism ; în anul 1965, la 35 de ani înainte de sfîrşitul secolului, 700 milioane de adulţi erau analfabeţi. În acelaşi timp un efort pedagogic susţinut, dublat cu preocupări intense de modernizare şi tehnicizare a învăţămîntului, raportat la noul sistem de dezvoltare a cunoştinţelor umane, se desfăşoară în ţările avansate.

Ce se va întîmpla cu acest contrast intolerabil în viitor ? UNESCO răspunde că este o datorie elementară a umanităţii de a asigura dispariţia rapidă a analfabetismului. Se speră că, spre sfîrşitul secolului, numărul analfabeţilor va scădea sub 10% faţă de cel existent în prezent şi că încă din 1985 toţi copiii de vîrstă şcolară vor învăţa să scrie şi să citească.

În afară de condiţiile materiale necesare, formarea şi pregătirea învăţătorilor reprezintă cea mai dificilă problemă pentru închiderea definitivă a procesului de generare a analfabeţilor.

Cea mai modernă tehnică îşi propune să vină în ajutorul educaţiei astfel încît mileniul III să înceapă ca o eră a ştiinţei generalizate de carte pentru toţi cei 6 sau 7 miliarde de oameni.

Tendinţele prezumate ale dezvoltării largului proces de educaţie se referă la cîteva direcţii importante : generalizarea învăţămîntului elementar de 10 ani, extinderea la totalitatea tinerilor a şcolii de 2—4 ani de cultură generală sau tehnică şi creşterea, pînă la 50—60% din totalul tineretului în vîrstă de pînă la 25 ani, a procentului celor care vor frecventa şcoli superioare.

FIECARE ELEV REDESCOPERĂ ȘTIINȚA

În general tendința care se conturează tot mai evident este aceea a procesului de învățămînt continuu, fără limite și îngrădiri de vîrstă sau de titluri. Practic, atîta timp cît trăiesc, oamenii vor învăța, în forme care depășesc înțelegerea actuală în ceea ce privește organizarea și controlul.

Profesorul B. F. Skinner, șeful laboratorului de psihologie de la Universitatea Harward (S.U.A.), referindu-se la salturile calitative, esențiale, ale procesului de educație caracteristic viitorului relativ apropiat, indică abandonarea practicilor coercitive, începînd cu controlul zilnic al lecțiilor, notele și chiar promovarea dintr-o clasă în alta. Se propune, pe baza eliminării totale a acestor practici, pent u învățămîntul mileniului III, stabilirea unor cu totul alte raporturi între profesor și elevi.

Pe ce se bazează profesorul Skinner, afirmînd aceste considerații cu totul revoluționare ? Dezvoltarea enormă a tehnicii va pune la dispoziția școlii o gamă întreagă de mașini de învățat care vor permite, sub variate și diferite forme, transformarea actualului proces de însușire a cunoștințelor minime obligatorii, într-o acțiune firească, plăcută și necesară pentru toți copiii. Utilizarea largă a sistemelor audiovizuale generalizate, de la învățarea limbilor străine la toate disciplinele, începînd cu scrisul și cititul și transformarea acestui proces dintr-o activitate colectivă în una individuală pare a permite, după părerea multor specialiști, obținerea unor rezultate extrem de rapide.

Profesorul Skinner afirmă că actualul mod de predare a primelor cunoștințe de scris și citit, gramatică și matematică elementară, științe ale naturii, în primele 8 clase ar putea fi făcută pentru orice copil normal (99,9% din totalul copiilor) în 2—3 ani cu mai puține eforturi decît cele depuse în prezent.

Actualul sistem nu apelează de loc sau aproape de loc la utilizarea reflexelor condiționate ale lui Pavlov în însușirea cunoștințelor, ci se bazează exclusiv pe memorie.

Experimente de laborator au arătat creșterea extraordinară a capacității de înțelegere și reținere a copiilor dacă inițierea în scris și citit, prima și cea mai grea treaptă a cunoașterii, se face prin mînuirea de către ei înșiși a unor aparate audiovizuale cu imagini colorate foarte interesante și pe care le pot repeta cînd simt nevoia. Sistemul global de citit și scris „Decroly" pare a fi mai rapid și sintetic.

Teste practicate la cîteva sute de subiecți anual, în special copii de vîrstă școlară și preșcolară, din diferite medii, indică o rapidă creștere a inteligenței. În ultimii 12 ani, pe baza unor mecanisme biologice care nu sînt încă elucidate, complexul de cunoștințe al copiilor a crescut rapid și, paralel cu acesta, capacitatea lor de înțelegere.

În ceea ce privește științele naturii, experiențe generalizate la copii de vîrste cuprinse între 10 și 16 ani au dovedit că refacerea de către ei, în mod individual, a căilor parcurse, în principalele etape, în ceea ce privește o serie de descoperiri (legi, teoreme) fundamentale dă rezultate excelente în direcția înțelegerii profunde, a însușirii creatoare a cunoștințelor predate în școală.

Se dă ca exemplu principiul lui Arhimede cu referire la plutirea corpurilor. Școala viitorului, dacă va realiza posibilitatea pentru fiecare elev individual de a reface, în linii mari, experiențele înțeleptului din Syracuza, va amuza și instrui, obținînd o asemenea fixare a cunoștințelor, in-

clusiv a formulelor matematice de echilibru şi densităţi, încît trecerea la etapa superioară a predării fizicii se poate face mai repede şi mai bine.

În aceste condiţii profesorul sau învăţătorul se transformă dintr-un expunător al cunoştinţelor într-un observator atent al particularităţilor fiecărui elev. Expunerea este dată în seama aparatajului modern, cu diferite tipuri de programe, a căror stabilire exactă se face de profesor, care are timp, mult mai mult timp, să urmărească elevii şi să-i ajute tocmai în domeniul cel mai dificil al particularităţilor receptive.

CLASE HEXAGONALE CU PODELE RULANTE

Sala de clasă de formă hexagonală care creează unghiuri optice mai cuprinzătoare, atît pentru elev cît şi pentru profesor, schimbarea aranjamentului pupitrelor, mobilelor, materialului didactic, în funcţie de natura disciplinei studiate, cu podele rulante ca şi scenele de teatru, diversifică decorul şcolar şi combate monotonia care aplatizează, după cîteva zeci de minute, receptivitatea copiilor.

DE LA „EVR" LA „AFECTIV-MOTOR"

Procedeul american EVR (Electronic Video-Recording) care constă în copierea rapidă a oricărui film (imagine în culori şi sunet stereofonic) pe o bandă de 8,75 mm, la un preţ de cost acceptabil în viitor, are mari perspective de a fi larg utilizat în şcoli, începînd chiar din anul 1969.

Televiziunea locală, a fiecărui complex şcolar are, de asemenea, mari posibilităţi de a dezvolta imaginaţia elevilor şi contactul direct, prin cît mai multe simţuri, cu cunoştinţele noi.

La cel de-al X-lea Congres al Asociaţiei Tipografice Internaţionale, ţinut la sfîrşitul anului 1967 sub auspiciile UNESCO, un grup numeros de specialişti s-a declarat adept entuziast al unui nou sistem pedagogic, intitulat „afectiv-motor". Baza transmiterii noilor cunoştinţe către elevi o constituie televiziunea, cu ajutorul căreia educaţia viitorului va realiza contactul nemijlocit între şcoală şi viaţă.

Într-o carte, „Maşinile pentru educaţie", profesorul francez Bernard Planque citează o experienţă realizată cu două clase de elevi, de nivel mediu, care fuseseră pregătite pentru un curs de chimie, cu experienţe practice ; s-a evidenţiat, după răspunsurile la texte special redactate, rezultate superioare la clasa la care expunerea lecţiei şi demonstraţia experienţei fusese făcută prin televiziune. Desigur, televiziunea nu poate fi aplicată oricînd, dar în şcoala viitorului, combinată cu individualizarea pregătirii prin maşini electronice, poate da rezultate remarcabile.

Cartea, contrar unor previziuni sumbre ale unor adepţi exageraţi ai metodelor audiovizuale, se va păstra ca element de bază al culturii, chiar dacă ea va avea alte forme şi dimensiuni.

Tehnicizarea şcolii, în sensul utilizării procedeelor moderne în predarea cunoştinţelor, poate reduce parţial numărul imensului corp profesoral necesar pentru educarea a 2—2,5 miliarde de copii şi tineri, prevăzuţi a exista la începutul secolului viitor. Accentul muncii pedagogice va cădea, ca o caracteristică a viitorului, pe cunoaşterea elevilor, apropierea de ei şi pe posibilităţi ştiinţifice eficiente de a le oferi un program de însuşire a cunoştinţelor, raportat la posibilităţile lor reale.

VIRGIL IOANID

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

• MAI 1968

PREȚUL 1 LEU | 41007